

Адыгэ Мажь

№ 50 (20563)

2014-рэ илъэс

ГЪУБДЖ
ГЪЭТХАПЭМ и 18

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Гъэтхапэм и 17-р — Адыгэ Республикэм ипарламентаризмэ и Маф

Адыгэ Республикэм щыпсэухэу лъытэныгъэ
зыфэтшыхэрэр!
Тичыплэгъу лъаплэхэр!

Адыгэ Республикэм ипарламентаризмэ и Мафэ фэш!
тышъуфэгущо!

1992-рэ илъэсым гъэтхапэм и 17-м къэхъугъэ хъугъэ-
шлагъэу Адыгэ Республикэм и Апшъэрэ Совет илофшлэн
лъапсэ фзышлыгъэм епхыгъэу мы Мафэр хагъэунэфыкы.
Парламент демократиер тиреспубликэ хэхъоныгъэ ышлынм
фэларышлагъ ыкIи общественнэ-политикэ зэфыщытыкIэхэм
ягъэпсын ифэмэ-бжъымэшхо тыригъэхъагъ.

Республикэм ипарламент зызэхашагъэм ыуж илъэс
20-м къэхъу тешлэжыгъэшъ, непэ тичыхъэ телъэу къэтIон
тлэхъышт демократие зэхъокыныгъэхэм ягъогу рыкIозэ,
Адыгеим социальнэ-экономикэ гъэхъэгъэшхохэр ышлынхэ
зэрилэхъыгъэр.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
идепутатхэм, муниципальнэ образованиехэм ялыкIо къу-
лыкIухэм, гъэцэкIэкIо хабзэм икIулыкIухэм аIутхэм хэб-
зэгъэуцугъэхэм яштэнкIэ, республикэм тапэкIи хэхъо-
ныгъэ егъэшлыгъэнымкIэ, лъэпкъ, дин зэгурылоньгъэр
къэхъумэгъэнымкIэ Iофышхо зэшIуахы.

Тичыплэгъу лъаплэхэр, депутатхэр, псауныгъэ пытэ,
щыIэкIэшIу шъуиIэнэу, Адыгэ Республикэми, зэдэти Хэгъэ-
гушхоу Урысые Федерациеми апае шъуиIофшлэн гъэхъэ-
гъаIэхэр щышъушлынэу тышъуфэлъало!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу
ТХЪАКIУШЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и
Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Адыгэ Республикэм и Камернэ музыкальнэ театрэу
Хъанэхъу Адам ыцIэкIэ щытым мы илъэсым апэрэу
къыгъэлъэгъогъэ мюзиклэхэм ащыщэу «Фанфан-Тюльпан
ыкIи Аделина» зыфилорэм фэгъэхъыгъэ тхыгъэр
я 8-рэ нэкIубгъом ит.

Зигъо Iофыгъохэм атегушIагъэх

*ЛэжъапкIэм итын, IофшлэнымкIэ фитыныгъэхэр мы-
укъогъэнхэм япхыгъэ Iофыгъохэм, джащ фэдэу
хэбзэлэхъэмрэ угъоинхэмрэ афэгъэхъыгъэ хэбзэгъэу-
цугъэр зэрагъэцакIэрэм алъыплъэрэ республикэ ведом-
ственнэ комисиием зичзэу зэхэсыгъоу тыгъуасэ илагъэр
зэрицагъ Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КъумпIыл Мурат.*

ЧIычIэгъ баиныгъэхэр къычIахынхэм
пае хэбзэлэхъэу къалукIэрэр нахъ макIэ
зыкIэхъугъэм лъапсэу иIэр ары апэ-
рэ Iофыгъоу зэхэсыгъом къышIалэтыгъэр.
Мыщ фэгъэхъыгъэу къэгущыIагъ фе-
деральнэ хъакъулахъ къулыкIуэм АР-
мкIэ и Гъэларышлэн Iапашэу Елена
Матвеевар. Ащ къызэриIуагъэмкIэ,
2014-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м
ехъулIэу мыщ фэдэ хэбзэлэхъэр къэ-
зытын фэе организацие ыкIи унэе пред-
приниматель 45-рэ ручет хэтых. ЗэкIэм-
кIи ахэм япчъагъэ 60 мэхъу, ау 15-мэ
зи фэдэ къамыхъэу е Iоф амышIэу
къагъэлъагъо. 2012-рэ илъэсым егъэ-
шагъэмэ, блэкIыгъэ илъэсым мы хэб-
зэлэхъэхэм къаIэкIуагъэу зэхэубытэгъэ
бюджетым ихъэгъэ ахъщэр сомэ мил-
лион 85,5-кIэ, е фэдицкIэ, нахъыбэ
хъугъэ. Ау чIыплэ бюджетхэм арагъэ-
хъэгъэ хэбзэлэхъэр сомэ миллиони

3,9-кIэ нахъ макI. Ащ лъапсэу фэхъу-
гъэр ыпшъэкIэ зигугъу къэтшлыгъэ
чIычIэгъ баиныгъэхэу къычIахынхэрэм
япчъагъэ къызэрэщыкIагъэр ыкIи мы
продукциер нахъ макIэу ащэфы зэ-
рэхъугъэр ары. Джащ фэдэу лицен-
зиэ зилэ организациехэм ащыщхэм Iоф
зэрамышIэрэм, инвестиционнэ зэзэгъы-
ныгъэу адашыгъэхэр зэрамыгъэцакIэрэм
кIэхъу дэй афэхъун зэрилэхъыштыр
пащэм къыхигъэщыгъ.

— Мыщ фэдэ зэзэгъыныгъэхэм къы-
далъытэрэ лъэныкъохэр, пшъэрылхэр
зымыгъэцакIэхэрэм, джащ фэдэу чIы-
чIэгъ баиныгъэхэр къычIахынхэмкIэ
Iофшлэныр мэзищым къыIоцI езымыгъэ-
жъэгъэ организациехэм ыкIи предпри-
нимательхэм лицензиехэр алыхыжы-
гъэнхэр хэбзэгъэуцугъэм къыделъы-
тэ. Нэужым мыщ фэдэ фитыныгъэ
икIэрыкIэу къыдэпхыжынымкIэ гумэ-

кIыгъуабэ къызэрэуцущтыр зэкIэми
къагурылон фэе, — къыIуагъ КъумпIыл
Мурат.

ГъогурыкIоным ишапхъэхэр зыукъо-
хэрэм атыралхъэрэ тазырхэр къалы-
хыжыгъэнымкIэ гумэкIыгъоу къэуцухэ-
рэм афэгъэхъыгъэу къэгущыIагъ АР-м
финансхэмкIэ иминистрэу Долэ Долэт-
бий. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, 2013-рэ
илъэсым мыщ фэдэ тазырхэм къаIэкIо-
гъэ сомэ миллион 62,3-рэ республи-
кэ бюджетым кыхъагъ. 2012-рэ илъэсым
мыш фэдэ иуахътэ егъэпшагъэмэ, а
пчъагъэр процент 43,7-кIэ нахъыб. Ахэм
уагъэрэзэнэу щыт, ау гъогурыкIоным
ишапхъэхэр зыукъохэрэр къэзыгъэлъэ-
гъорэ видео ыкIи сурэт атэзыхырэ
камерэхэм яшIуагъэкIэ бюджетым къы-
хъэгъэ ахъщэр сомэ миллиони 4,4-рэ
мэхъу нылэп. БлэкIыгъэ илъэсыр пштэ-
мэ, шапхъэхэр зыукъуагъэхэм тазырэу
атыралхъагъэр зэрыт тхъэпэ 33403-рэ
къафыратхыкIыгъ, ащ щыщэу 14883-р
ары нылэп къапщыныжыгъэр. Мы гумэ-
кIыгъор дэгъэзыжыгъэным пае АР-м
финансхэмкIэ ыкIи хэгъэгу IоцI Iоф-
хэмкIэ иминистерствэхэм, хыкум прис-
тавхэм, нэмыкI къулыкIухэм язэп-
хыныгъэ нахъ гъэпытэгъэныр, гъогуры-
кIоным ишапхъэхэр зыукъохэрэм аты-
ралхъагъэ тазырхэр игъом къапщы-
ныжыныр агурыгъэлэгъэныр мыщ дэ-

жым пшъэрылхъ шъхъалэу зэрэщыт-
хэр министрэм къыIуагъ. Мыщ епхыгъэу
нэужым къэгущыIагъэхэм ащ дырагъэ-
штагъ.

— Гъогухэм атет видеокамерэхэм
япчъагъэ нахъыбэ шлыгъэным тыналэ
тет. Сыда плэмэ мыш фэдэ пкыгъоу
зыхъыт гъогухэм, урамхэм къащыхъурэ
хъугъэ-шлагъэхэр бэкIэ нахъ макIэх.
Ащ фэдэ пшъэрылхъ къытфигъэуцугъ
АР-м и Лышхъэу ТхъакIушынэ Ас-
лъан. Къуаджэхэу Гъобэкъуаерэ Лъэ-
устэнхъаблэрэ адэжъ мыш фэдэ ви-
деокамерэхэр ащыдгъэуцунхэу джырэ
уахътэм проектнэ-сметнэ документа-
циехэр тэгъэхъазырых, ыпэкIэ къызэрэ-
щыхэзгъэщыгъэу, ахэм яшIогъэшхо къы-
зэрэкIощтым щэч хэлъэп, — къыIуагъ
АР-м и Правительствэ и Тхъаматэ.

Зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэр нэмыкI
Iофыгъохэм ахэплъагъэх, ащ япхыгъэу
унашъохэри ашлыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэрэ
Адыгэ Республикэм иминистрэхэм
я Кабинетрэ лъэшэу гухэкI ащыхъоу
Адыгэ Республикэм и Лышхъэ иуп-
чIэжъэгъоу Черниченко Михаил Ни-
колай ыкъом фэтхъаусыхэх икIалэ
игъонэмыс зэрэхъугъэм фэшI.

**Къумпыл Мурат –
АР-м и Премьер-министр.**

Красногвардейскэ районым ипашэу Тхьэлээнэ Вячеслав ильэсэу икыгъэм лофэу зэшуйхыгъэхэм зэхэсыгъом хэлэжыагъэхэр ашигъэгъозагъэх. Ащ кызырэхигышэуицъэмклэ, 2013-рэ ильэсыр хуыгъ-шлэгъэ зэфэшъхэвфэхэмклэ баигъэ, лофыгъоу зэшлуахын алъэкыгъэри маклэп. Апэрэу сомэ миллиардым ехъу зыосэ промышленнэ продукциер районым кыштыдагъэклын алъэкыгъ. 2006-рэ ильэсым а пчъагъэр сомэ миллиони 100-м шлокыштыгъэп.

Аужырэ илъэс 30-м кыкълц къэхъу-хэрэм япчъагэ зидунай зыхъожьы-хэрэм анахыбэ апэрэу зэрэхъугэм зыпкъ ит нэшанэ зилэ псэуклэ райо-ным зэрилэр къевшыхаты.

Мэкумэж хьызэмэтым ыльэныкьоклэ икльгэ ыльэсым районым гэхэыгэ-шлхэр зэришльгэхэр ац кылуаг. Гэрекло хьызэмтшлэлэхэм лэжыгэу кыагюижьгэмтшлэ республикэм пэрэныгэ кышчыдахыг. Пынджым илэжыны яшльпкьэу ыуж ихьяжыгэх. 2013-рэ ыльэсым пынджыр гектар 1127-мэ ашлэжыгэ ыкли гурытымклэ гектар пэпчэ центнер 49-рэ кырахыгэ, 2012-рэ ыльэсым егэшпагэмэ, центнери 8-клэ ар нахьыб. Былымхуным ыльэныкьокли гэхэыгэ дэгухэр ялэх, техникаклэри зэрагэпгытыг. Кыш фэдэ гэхэагырэр зышльхэрэм мьэралэгу лэпылэгур кыизэрэзыфагэгфедэрэр район администрацием ипашэ кыыхигэшыг. Федеральнэ ыкли республикэ бюджетхэм ашыцнэ гэрекло сомэ миллион 71-рэ Красногвардейскэ районым ихызмэтшлэлэхэм субсидиеу кьафатлупшыг, езыгэжыгэкклэ фермеритфымэ грантхэр кьаратыгэх. Арэу цытми, унэе предприятие зилэхэм япчыагэ нахь маклэ зэрэхуыгэр гумэклигьохэм зэрашыщыр пашэм кылуаг.

Инвесторхоу Красногвардейскэ рай-
оным къещэлэгъэнхэм фэшI офыгыоу
зэшIахыхэрэм нэужым район пашэр
къатегушылагъ. Экономикэм хэхьоныгъэ-
хэр езыгъэшIыр обществэу пшъэдэжIы-
жъэу ыхьырэмклэ гъунэкъэ гъэнэфагъэ
зилэу «Тепличный комплекс «Велес»
зыфилоу 2013-рэ илъэсым гъэфэблэлэ
комбинат районым къыдзышIыхьагъэм
бэкIэ зэрэщыгугъыхэрэр ащ къылаугъ.

Къоджэ псэуплэхэм афэгъэгъэгъэ псэуплэ-коммунальнэ хызмэтым иофшэн зэрэгъэгъэгъэм гумэкыгуабэ кыизэрэпыкыгъэр, 2013-рэ илъэсын ахэм члэгъэгъэгъэхэр зэрашыгъэгъэр пашэм кыыхыгъэгъыгъ. Аш лъапсэу

фэхыгъэу кыгъэнэфэгъэр тарифхэр зэрэцыхьхэр, псырыкыуапхэр, котельнэхэр, нэмык псэуальэхэри жьы дэдэ зэрэхыгъэхэр арых. Районым ит фэтэрхэмрэ нэмык объектхэмрэ хэушхьафыкыгъэ гъэфэбаплэхэм япхыгъэу лэф ашлэнэу джы агъэпсыгъ. Мыщ фэдэ шлыкэм кьуаджэу Хьатикъуаи тырагъэхьанэу шыт.

Джащ фэдэу лэжьапкIэм ылъэны-

Гьэътхэпэм и 14-м Красногвардейскэ районым инароднэ депутатхэм я Совет ия 22-рэ зэхэсыгъоу, джаш фэдэу Кошхьэблэ районым инароднэ депутатхэм я Совет ия 17-рэ зэхэсыгъоу шылагъэхэм ахэлэжьагъ Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат.

Район пащэхэм
зэфэхьысыжьхэр
къашыгъэх

кьоклэ члыфэ зэратемылъм, гэсэ-
ныгэм игэклэжын епхыгэ федераль-
нэ программэм кыдыхэлтытагэу рай-
оным ит гурыт еджаплэхэм ыкй клэлэ-
цыкыкы ыгыыплэхэм гэцэкклэжынэу

**Тхьэльэнэ Вячеслав —
Красногвардейскэ район
администрацием ипаш.**

арашылагдахэм, лэмэ-псымэу кьашэ-фыгэхэм Тхьэлъэнэ Вячеслав ягугьу кьышыгы. Урысые Федерацием и Президент пшэрылхэм кьафишыгэм диштэу лэжыпккэр кьызэралэтыгээр, клэлэгьаджэхэм гурытымккэ сомэ мин 21-м еху, клэлэпхухэм сомэ мин 14-м ехуджы кьызырахьырэр ащ кьылауг, гумэ-кыгыгуу кьэццүхэрэри кьыхигьэшыгьэх.

АР-м и Премьер-министрэу Кьумпльн Мурат районым ипашэ илофшлэн осэшл кьыфишлыгь. Блэкыгьэ илэсхэм ялы-тыгьэмэ, районым хэхьоныгьэхэр зэр-илэхэр кьыхигьэшлыгь. Арэу шытми, аналэ зытырагьэтын фэе лъэныкьо-хэр зэрэшилэхэр кьылуагь.

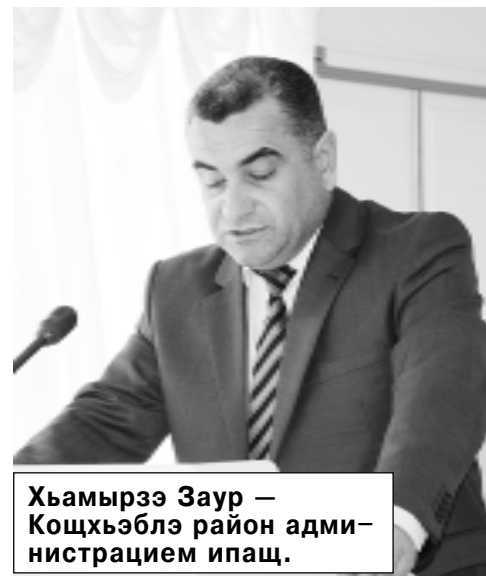
— Къэхъухэрэм япчъагъэ хэхъуагъэм, сабыеу зидунай зыхъожьыхэрэм япчъагъи зэрэхахьорэр гүмэкыгъошхоу

цыт, — кыхыгъэщыгъ Къумпыл Мурат. — Ащ идэгъэзыжын ыуж титын фæе. Джащ фэдæу экономикæм хæхъонгъæхæр езыгъэшлыт инвесторхæр районым нахыбæу кыззæрешуæплæштхæм шъунагъ тетын фæе. Мæкъумæщ хъызмæтым ыкйи унæе сатыум зягъæушомбгъугъæным фэгъæхыгъæ къэралыгъо программæхæм районым цыппæсæухæрæр нахыбæу ахлæжъæнхæ фæе.

тыгь, лоф зымышлэрэ нэбгырэ 54-мэ егээдженхэр афызэхащэгэх. Обществэнэ лофшлэнхэм нэбгыри 136-рэ ахэлжыагь. Кошхэблэ районым лэжыапклэм итынклэ члыфэ зэрэтемылгыр, лэжыапклэм гурытымклэ процент 13 зэрэхэхуагьэр ыки ар сомэ мин 17,8-м зэрехуыгьэр районым ипачэ кыыхигэшыгь.

Къэбзэныгъэм ыльэныкъоклэ зэшлуа-
хырэри маклэп, шыхьафхэр ренэу зэ-
хашэх. Ошлэ-дэмышлэ лэф къэмышъу-
ным аналэ тет. Псыр кыдэмыкыным
ыкпк нэпкъхэр гъэпытэгъэнхэм япхыгъэ
пэшлорыгъэш лэфтхьабзэхэр зэхаша-
гъэх.

Ыпэрэ илъэсхэм гъэстыныпхъэм

**Хьямырзэ Заур —
Кошхъэблэ район адми-
нистрацием ипаш.**

ыльэныкьоклэ чыфэу кьатефагьэхэм
ядэгъэзыжын ыуж зэритхэр, ащ шыщэу
сомэ миллион 27-рэ атыжын зэралъэкыгъэр
Хьамырзэ Заур кыхигъэ-
щыг. Район администрацием бэджэндэу
ытыгъэ чыгу 1аххэм къаклэклогъэ сомэ
миллион 16-м еху район бюджетым
2013-рэ илъэсым кыхьаг.

Мэкүмэщ хызмэтым ыльэныкьокли хэхоныгъэу ялэхэм районым ипашэ кыащыуцугъ. Программэ зэфэшхьафхэм зэрэхэлажэхэрэр кылуагъ. Районым иэкономикэ изытет уигъэрэзэнэу щыт. Ащ хэхоныгъэхэр ышлынхэм инвесторхэр фэларышлэх. Сомэ миллион 300-м еху инвестициеу район бюджетым ахэм кыхалхьагъ. Ащ инахыбэр къэзытлупщыгъэр гъэстыныпхъэ шхуантэр кычIэзыщэу пшъэдэ-кIыжьэу ыхырэмкIэ гъунэпкъэ гъэ-нэфагъэ зилэ обществэу «Южгазэнерджи» зыфилорэр ары.

АР-м и Премьер-министрæу Къумпыл Мурат Кошхъэблæ районм ипачæ зуштауихыгæм осæшû кæфышлыгъ. Гъæхыгъæу илæхæм къашымыуцоу, амалæу лæкълæхъер районм ыгъæфедæнхæ зæрæфаер Къумпыл Мурат кылуагъ. Экономикæм хæхъоныгъæхер ышлынхæм джыри нахъ лъæшæу аналæ тетынхæ, медицинæм ыльзъныкъоклæ гумæкылгъоу къæуцухæрер дагъзыжъынхæ, цыф кызырыкълæхæм зæрифæшъуашæу медицинæ лæпылæгъу арагъæгъуатынæм ыуж зæритынхæ фаер кæыхигъæшыгъ.

ПІАТІВКЬО Анет.

Сурэтхэр 1эшынэ Аслъан тырихы-
гьэх.

ЮФШІЭНЫР

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм лъэшэу гухэкI шыхъугъ апэрэ, ятIонэрэ, ящэнэрэ зэлугъэ-клэгъумкIэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатыгъэу Григорянц Рубен Анушаван ыкъом иуднай зэрехъожьгъыр ыкIи шымылэжым иунагъорэ илахьылхэмрэ афэтхьаусыхэ.

(Тикорр.).

Мы уахтэм шылэкэ пч-гум анахь кьуцуаггэр мобилнэ сотовэ зэлхыныггэу цыфыбэм аггэфедэрэр ары. Мафэ кьэс мобилнэ телефонхэр зылгхуэ, зыггэфедэхэрэм япчяггэ нахьыбэ мэхьу. Арышь, ащ екыггэ фэлэ-фашлэхэр зэхуагфыкыггэу шлэнхэр ыкйи бгэцэлэнхэр узыухьумэу шыт. Хэти телефон осакпкэу ытырэм зыкыггэшшыпкьэжыныр апэрэ. Ащ фэлорышлэх Федеральнэ законхуэ «О связи» ыкйи «О защите прав потребителей» зыфилхэрэр.

Ау цыфэу мобилнэ телефо-
ныр зыгэфедэхэрэр тхьаусы-
хэхэу кыхэхкы: зэпхыныггэр
дэи, зэпэуы угушызээ е о
уээрэфаеу зыфэлшырэм улы-
зысрэн. Ачи изакпоп, гушы-
лэггу имыфагэхэху, зэрэхуэрэ-
ри кэшлэггуаеу ахьщэр «ашу-
раутэуи» бэрэ кыхэхкы. Шьып-
кээ, операторхэм ашклэ ре-
нэу ушхьаггу-тельхьанлэ я,
гумэкыггор а пстэумклэ теле-
фоныр зиём кыфэмэнэ. Джа
пстэумэ ялытыггэу, гэфедэ-
клэ шыклэхэмклэ шлэныггэхэр
ягэггэуыггэным, телефоным
цыфхэм нахь хэшлыклэ фырялэу
юфыр гьэпсыггэным тельытэ-
ггаг мы лэнэ хуураер.

лофтхэбзэм хэлэжыагъэх
Адыгэ РеспубликэмкӀэ щэфак-
лохэм яфитыныгъэхэр ухъумэ-
гъэнымкӀэ ыкӀи цыфым ичы-
лакӀэ нахьышу хъуным пыплъэ-
нымкӀэ республикэ ГӀэlorы-
шлӀплӀэм ипашӀу Сергей Зав-
городнер;

Роспотребнадзором Адыгэ РеспубликэмкӀэ и Гъэlorышла-

«Тителефон фитыныгъэхэр дгъэпытэщтых»

Щэфакохэм яфитыныгъэхэр къэухьумэгъэн-хэм и Дунэе мафэ ипэгъокъэу гъэтхапэм и 13-м, 2014-рэ илъэсым Адыгэ Республикэм итхылъеджапэ щызэхашцэгъэ лэнэ хъураем телефон фитыныгъэхэр гъэпытэгъэнхэр темэ шъхьалэу пхырыкыштыгъ. Юфтхьабзэм гухэлъ гъэнэфагъэу илагъэр республикэм ис цыфхэм телефон гъэфедэнымкӀэ ящыкӀэгъэ шӀыкӀэ-амалхэр ыкӀи шӀэныгъэхэр ягъэгъотыгъэнхэр ары. Къэбар зэдэлорышӀэнымкӀэ Программэ шапхъэхэм къызэрэдалъытэу, зигъо юфы-гъомкӀэ зэхэсыгъор Роспотребнадзорым АР-мкӀэ и ГъэлорышӀапӀэрэ ЛъэпкӀэ тхылъеджа-пӀэмрэ зэдагъэхъазырыгъ.

плэ щэфаклохэм яфитыныгъэхэр ухъумэгъэнымкIэ иотдел ипашэу **Къэрдэнэ Рэщыдэ**, Къыблэ Федеральнэ округымкIэ Роскомнадзорым и Гъэлоушылплэ икыутамэу Адыгэ Республикэм щыIэм ипашэу **Алек-**

сей Старковыр, ОАО-у «Вымпелком» и Мыекьопэ кьутамэ илэшхьэтетэу **Андрей Масленниковыр**, Краснодарскэ филиалэу ОАО-у «Вымпелым» юрисконсульт-экспертэу **Ирина Иглинар**, Роспотребнадзо

Аулъэ Бэллэ къэгущыIэ.

рым Адыгэ РеспубликэмкӀэ и ГъэlorышlапӀэ испециалист-экспертӀу **Светлана Анпилого-вар**, ахэм анэмыкӀхэри.

Зигъа юфгыгъомкӕ ӕнӕ хуараем кырагъӕблӕгъагъӕх мыекъопӕ кӕралыгъо технологическӕ университетым ифакультет зӕфӕшхъафхӕм ястудентхӕр, тхылъеджӕхӕр, культурӕм ыкӕи тхылъеджӕплӕм ӕлофышӕхӕр.

Юфтхьабзэу «Тителефон фи-

Мафэ кьэс мобилнэ телефонхэр зылыгъхэу, зыгъэфедэхэрэм япчъагъэ нахьыбэ мэхьу. Арышъ, ащ епхыгъэ фэлэ-фашлэ-хэр зэхэугуфыкыгъэу пшлэнхэр ыкйи бгъэ-цэклэнхэр узыухъумэу шьт.

тыныгэхэр дгэпытэштых!» зы-
филогэр кызылуухыг ыкли зэ-
ришаг Ляпкх тхылъеджапэм
техническэ ыкли экономиче-
скэ литературэмклэ иотдел
исекторэу кызбар гьэфедаклэм
фэгьэзагьэм ипашэу **Аульэ
Бэллэ.**

«Тиалэрэ мэфэкл цыкы!» зы-
филорэ гушылэнэ клэкэйу кэ-
бар гэфедэклэ Гупчэр зыз-
хахагээр илээнэ 5 мы мафэм
зэрэхуэрэм фэгэхыгээр ащ
кышыгыг. Сотовэ зэлхыныгээр
ар зыгэфедэрэ цыфхэмклэ
нахь гурылогшоу-лэрыфэгу
шыгыэным Иоф зерадашлэрэр
кылотагь. Мыхо-мышлагэ кы-
хэмыхуэу, телефоныр гэфедэ-
гээнымклэ хэти ищыклэгээ шлэ-
ныгэ-гэсэнныгээр зэрэрагэ-
гьотырэр Бэллэ кыулагх. Ащклэ
кыулыкыу зэфэшхыафхэр лэпы-
лэгыу кызырафэхуэхэрэр кы-
клигэтхыгыг. Гупчэм илофшлэ-

Цыфэу мобильнэ телефоныр зыгъэфедэхэрэр тхьаусыхэхэу кыхыхкы: зэпхыныгъэр дэи, зэпэуты угушылээ е о узэрэфаеу зыфэпшырэм улылэсырэн. Ащи изакъоп, гушылэгъу имыфагъэхэу, зэрэхьурэри къшлэгъуаеу ахьщэр «ашлураутэуи» бэрэ кыхыхкы.

гээ кыралотыклэу гэлсыгба-
гээх слайд-программэу «**Центр
потребительской информа-
ции НБ РА — пять лет ра-
боты**» ыкли тхыль кьэгьэлэ-
гьонэу «**Потребительские зна-
ния — обществу**» зыфилохэ-
рэр. Илээси 5-у Гупчэр зыла-
жэрэм кыкloцl Роспотреб-
надзорым специалистхэм те-
лефонхэр зыгэфедэхэрэм яфи-
тыныгэхэм афэгэхьыгьэу уп-
члэжьэгьу гьогогьу 300-м нахьы-
бэрэ зэрэфэхьугьэхэр Аульэм
хигьэунэфыкылыг. Гупчэм тапэ-
кли мобильнэ зэпхыныгьэмкли,
нэмыкl шылакlэ льяныкьохэм-
кли цыфхэм яфитыныгэхэр зэ-
хэугуфыкылыгьэу ягьэшлэгьэн-
эмклэ loф зэрхшлэщтыр кьы-
lьагь.

лэн хураам хэлэжыагэ
пэлчэ анахь зыфэгэзагэм
елытыгэу ыки кэуцурэ үп-
члэхэм япхыгэу хэти ишлш
кырилотыкыгэ, цыфым сы-
дым фэгэзагэмы ифитыны-
гэхэр ышлэнхэ, зыфэжыагэ
лофымкэ шлэныгэхэр илэнхэ
зэрэфаер клагэатхыг. лофхыа-
бэм хэлэжыагэхэр зыгэгү-
мэкихэр үпчлэу кыатыгэхэм
джэуапхэр арагэжыотыг, сы-
дигүйи лэпылэгү кяфэхушт
кэулыкүхэм ыки специалист-
ху зыфагэзэн альэкыштхэм
ашагэжыозагэх.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр Іэшынэ Аслъан
тырихыгъэх.

Тыгу рихьэу теплъыгъ

Бзылфыгъэхэм я Мафэ
ехуылэу культурэм и Унэу
Пэнэжыкыуае дэтым Мые-
кыуапэ кытфыкыхи концерт
катыгъагъ. Къуаджем дэс
цыфхур хыаклэхэм лэшэу
ащыгушукыгъэх, ягуапэу кы-
гъэлъгъонхэм япллыгъэх.

Зэхахьэр зэришагь тикла-
сэу Беданыкьо Замирэ. Барцо
Русьан орд дахэхэр кыт-
фиугагьэх, пшынэм кырыгга-
ло зэхум «кыгыгэгушылэу»
кыпшьюигэшлыштыгьэ. Уджы-
ху Марет зэхишгьэ клэлэ-
чыкыкь театрэу «Шыгыжыьем»

хэтхэм лъэшэу тыгу кыда-
щэгъ. Ахэм сценкэ шхэнхэр
къашыгъэх, усэхэр къауагъэх.
Нэужым адыгэ къашьо зэф-
шхьафхэр къэшъуаглохэм къа-
шыгъэх. Шъуашэу ащыгыгъэ-
хэм ядэхэагъ нэр плагихэр,
дахэу зызэрагъазэрэм вагъэ-

гушоштыг. Беданыкыо Замири
орэд кытфилуагъ. Концертыр
заухым ээкӀэ ащ хэлэжыагъэ-
хэр сценэм кыттехъэхи бзы-
льфыгъэхэм я МэфэкӀыкӀэ кы-
фэгушуагъэх. Джыри кытфэ-
клонхуэ тагъэгугуагъ.

Синьбдждэгуо Джармэкбо
Кимэ иххэрэульф цыклогу
Азамат «Шыгыжыьем» хэт,
ащ лъэшэ тышыгушуклэу теп-
лыгы. Къодждэдэхэм пчыхьэ-

зэхахьэр зэрэреклокыгээр агу
рихыгээу рыгуцылэхэээ яунэ-
хэм яклужыгээх.

Мы лофтхябзэм клэщакло фэхьугьэхэм, ащ хэлэжыагьэхэм «тхьашьуегьэпсэу» ясэло. Тапэкли нахьыбэрэ чылэ цыкыхэм адэс цыфхэр джащ фэдэу агьэгушлэхэзэ ашлынэу тэгугьэ.

ХЪУТ Якъуб.
Юфшлэным иветеран.

УПСАУНЭУ УФАЕМЭ

Арэуштэу кыыхегъэщых народнэ медицинэм сэнэе (смородинэ) пльыжымрэ шлуцлэмрэ. Мыхэр, мэрко лъэпкхэр зэклэ пштэмэ, псауныгъэмклэ анахь шлуагъэ къэзытыхэрэм ащыщых. Сэнэе шлуцлэр ары етлани нахь агъэлаплэрэр.

Сыда мыхэр народнэ медицинэм зэригъэфедэхэрэр?

ІзэкІэ амалэу илэхэр

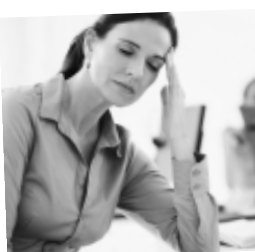
Гу-лэынтфэ узхэр

Народнэ медицинэм мы узхэм агъэгумэ-кыхэрэмклэ фэдэу ело сэнэе пльыж кыжышхышхэм псы гъэжогъэ стэчан джэмышхышхэм ащыщых. Ар мэушыфэ шыбгъэтэу, а клэпкэу, ар мэушыфэ шыбгъэтэу, а псым нэужым уешьозэ пшымэ. Зэешьогъу лэпчэ стэчаннхыкы ипшэушт, шхэгъухэм азыфагу тебгъэфэзэ.

Пкышъолыр уукъэбзыным фэш

Сэнэе пльыжым ытхалэхэу грамм 20 пштэныш, псы гъэжогъэ стэчан клэпкэушт. Ар зыучылырэм ыуж узыжыныш, джэмышхышхэм турытлоу мафэм щэгъогъо уешьошт.

Шлэхэу опшымэ, узхэм уапэуцужьын умылэкырэмэ, угу къэмаклэмэ

Мы зэпстэумкы ишлуагъэ къэкло сэнэе пльыжым кыкыфэгъэ псым. Мафэ къэс зы стэчан изэу ащ фэдэ псым уешьозэ пшымэ, зэхалшэу пкыачлэ кыыхэхьоштэу ело народнэ медицинэм.

ІзэкІэ амалэу илэхэр

Витаминыр имыкыуныр (авитаминоз)

Сэнэе джэмышхышхытлэм псы стэчан клэпкэныш, мэшо маклэм тетэу такыкы 5-м кытебгъэжыошт. Ар нэужым зы сыхьатрэ щыбгъэтышт. Узыжыныш, стэчаннхыкы зырызэу мафэм щэгъогъо уешьошт, марклоу халпыри пшхышт.

Чыхыыр (ангинэр)

Мы марклом кыкыфэгъэ псым хэбгъэхьоныш псы кыкы-зэрыкы фэбэ тлэ-кы, чым ибгъэчы-хьащ.

Косметикэм зэрэщагъэфедэрэр

Мы лъэныкъомкы сэнэе шлуцлэм шлогъэ шхьалэу халпыр народнэ медицинэм кыыхыгъэщырэ нэгушъор «жы хьуным» зэрэпэуцурэр, ар кызыриухьумэрэр, зэригъэдахэрэр ары.

*** Сэнэе шлуцлэм ипскы гъэшыокыгъэ бзыуцыфыр (е салфеткэр) теплхьащт хьакыгъэкы нэгушъом ыкы такыкы 15 — 20-м тебгъэлъышт. Нэужым птхьакыныш, лэплэкы шьабэм псыр ребгъэшъушт (умылэкыу) ыкы зыгъэушъэбырэ крем дэгъоу щыпфэшт.

*** Марклоу дэгъоу пщытлэныш, шьоум хэбгъэкыуащт (2:1). Ар нэгушъом щыпфэшт. Такыкы 15-м зытелпырэм ыуж псы фабэкы теплхьакыкыжышт.

Сэнэе пльыжыыр

Мыц икуашэ илэагъэкы метрэрэ ныкьорэм нэсы. Мы марклом лъыр шлэхэу мыпцлэныкы ишлуагъэ къэкло, инфарктым ыкы инсультым цыфым захиухьумэныкы ама-лышлоу народнэ медицинэм елътэ. Пектиновэ веществоу сэнэе халхэм яшлуагъэкы атеросклерозым ущеухьумэ. Сэнэе псэу кыкылафырэм (соком) пльыр-стырыр кызы-

утэкыгъэхэр (анахьэу клэпэцкыкы-хэр) ешонхэ фае, ащ лъыр еукъэ-бзы, пкынтлэ кыуегъэхы... Лъы макы зыкытхэрэ (малокровиер) ащ ешъохэмэ, ишлуагъэ къэкло.

Шуфэсакы! Зинэгъу е зыкы-тлэу узыхэрэм, шлэм ыгъэ-гумэкыхэрэм, зылъ жъажъэу пцлэхэрэм сэнэе пльыжым ипс агъэфедэ хьуштэп.

Лъыр макыу зыкытхэм

Лъыр бгъэаиныкы, ар нахьыбэ пшынмыкы сэнэе пльыжыыр ама-лышлоу щыт. Ащ пае зыгъо дэдэ хьугъэ мы мэрко лъэпкыым фэдэу килограммы 5 пштэныш, шьоушыгъу грамм 400 — 800-м хэбгъэкыуащт умыщытлоу ыкы ар мэшо маклэм тебгъэуцоныш, сыхьат-сыхьатрэ ныкьорэм тебгъэтышт. Ащ кыкы-кыкырэ псыр ары узэшъоштыр.

Косметикэм зэрэщагъэфедэрэр

Нэгушъом дагъэ кыыхэкымэ

*** Сэнэе пльыжым кыкыфэгъэ псым щыщ шайджэмышхым изымрэ клэпкы-псымрэ дэгъоу зэ-хэбгъэкыуащт нэ-гушъом щыпфэзэ пшымэ, ар нахь

фыжы мэху, кьеукъэбзы. *** Іэбжыбым из сэнэе кыкыфэгъэ псымрэ картоф крахмал джэмышхы-шхьэмрэ зэхэбгъэкыуащт, нэгушъом щыпфэшт, такыкы 15 — 20-м тебгъэ-лэышт.

Нэгушъор пхьашэу, «гъолагъэу» щытмэ

Мы мэрко лъэпкыым щыщ тлэку дэгъоу пщытлэныш, зы джэмышхышхьэ кы-хэпхышт. Ар хэбгъэкыуащт е щатэм, е щыуым, е кефирым (нэгушъом фикьун фэ-дизым). Дэгъоу ар нэгушъом щыпфэныш, такыкы 15 — 20 фэдизрэ тебгъэлъышт, нэужым псы фабэкы теплхьакыкыжышт.

Лъыдэкуаер, атеросклерозыр

Псы стэчаным хэбгъэхьоштых сэнэе шлуцлэм кыкы-кыфэгъэ псым щыщэу зы стэча-ным ызыпланэ ыкы шьоу джэ-мышхышхьэ. Ахэр дэгъоу зэхэбгъэкы-хьанхэш, мафэ къэс щэгъогъо уешьозэ пшышт.

Подагрэр, шьоушыгъу узыр

Сэнэе шлуцлэм ытхалэу гъэу-шкыогъэ джэмышхышхьэ псы гъэжогъэкы стэчаным изэу клэпкэныш, сыхьатныкьорэ щыбгъэтышт. Нэужым узыжы-ныш, стэчаннхыкы зырызэу ма-фэм 4 — 5 уешьозэ пшышт.

Жэкыцлэ етагъэр (стоматитыр)

Псы кызырыкыомрэ сэнэе шлуцлэм кыкыфэгъэмрэ, зэфэдизэу зэхэпкыанхэш, чэзыу-чэзыу жэкыцлэм дэбгъэчыхьэзэ пшышт.

Нэгъуэтэныр (гастритыр)

Мафэм щэ уешьошт сэнэе шлуцлэм ипс кыкыфэгъэ-кы стэчаным ызычанэ хьоу.

Пскэныр, макъэр икыгъэмэ

Мы марклом ипсы-рэ шьоушыгъурэ зэхэбгъэкыуащт (1:10), джэмыш-хышхьэ турытлоу мафэм щэгъогъо уешьошт.

Нэкыубгъор зыгъэхьазыргъэр ЖАКІЭМЫКЪО Аминэ.

2014-рэ илээсэу тызыхэтым, жьоны-гьуаклэм и 21-м, Кавказ заор зауыхыгээр илээси 150-рэ мэхьу. Охьтэ мымаклэми тешлагээр а зео мэхьаджэр тпэчыжьэ хьурэп, ащ фэгьэхьыгьэ гукьэкльжьхэр, Клубэ Щэбанэ зэритхэу, «джыри тыгу щэшхэх».

Ащ ыпкь кьиклэу, цыфыбэмэ яшлюигьоныгьэ кьыдилытээзэ, «Адыгэ макьэм» иредакцие рихьухьагь «Кавказ заор зауыхыгээр илээси 150-рэ зэрэхьурэм ипэ-

гьокл» зыфилюрэр зилэ рубрикэ кьызылу-хынэу ыкли ащ тарихьым, политологиём, литературэм, фольклорым апыль шлэныгьэлэжьхэм ялофшлагьэхэр кьышыхиутынхэу. Кавказ заор зео мэхьаджэу зэрэщытыгьэр, адыгэ хэгьэгури лъэпкьыри зэрэ-кюдылагьэхэр дэгьоу тэшлэ. Ахэм ябгьу-клогьуай. Ау гьэзетым кьытфатхэрэмэ тызэращыгугьырэри тыкьызэрджэрэри лъэхьаныр зыфэдагьэр нахь куоу кьа-гьэлэзгьонэу, зео мэхьаджэм кьыклэ-

ныгьэхэу непэ нэс тыгу зыгьэузэу та-пашьхэ щыт юфыгьохэм язэшлюхынклэ лэпылэгьу хьушт амалхэр кьагьэунэфын-хэу, шьыпкьэр ыльапсэу лъэпкьэ зэгьу-рылоныгьэр щылэныгьэм зыгьэпытэ-гьэнымклэ лэубытыплэ хьунхэу ары. Руб-рикэр кьызылутэхы тигьэзетеджэхэм ыкли тхылъеджэхэм дэгьоу зэльашлэрэ тхаклоу, Америкэм щыпсэоу Натхьо Кьадыр ипьесэу «Цыфыгьэр лыгьэ шапхь» зы-филюрэмклэ. Шьукьеблагь.

Апэрэ кьэшлыгьу

Хьырцыжьыкьо Алэм ихьаклэщ. Ащ ыкьыб, уабэмэ уателэбэнэу кьып-щыхьоу, зэлэшлэхэу кьушхьэ фы-жьыбзэхэр кьыщлэагьох, ау а са-тырым клэпырыт кьушхьэ лъхьан-чэхэм лугьо лужьу коренхэр адэуаех. Хьырцыжьыкьо Алэмрэ Иналыкьо Шэуджэныжьымрэ адыгэлэ зэклужь-хэу, щыухьэ цыехэр ащыгьхэу, лыгьэрэ хэбзэшхорэ зэрахэлыр кьа-хэцэу, хьаклэщым кьехьэхэшь, мы-хьыжьэхэу, лашэу апыльхэр — клэ-рэхэу тхурытлэ ыкли шхонч, кьамэ, сэшхо зырыз — зыпахых, дэпкьым пальэх. Кьэсэйрэ Шахьибэрэ — Хьыр-цыжьыкьо Алэм ихьаклэщ пщэры-хьэ клэлэу лутхэм — кьумгьан-лэ-джэнхэр хьаклэщым кьырахьэхэшь, литлүм зарагьэтхьаклы, зарагьэлэ-кыжьы. Етланэ щыпс-плэстэ ланэ кьырахьэ, Иналыкьо Шэуджэныжьэу жантлэм дэсым ыпашхьэ рагьэуцо. Шахьибэ хьаклэщым екыжьы, Кьэ-сэй зэклэкло, пчээм пэблагьэу мэ-уцу лэу кьэкложыгьэмэ зыфаехэ щылымэ афишлэнэу. Хьырцыжьыкьо Алэм ицые гьуапэхэр дещаехэшь, Шэуджэныжьым пэчлынатлэу ланэм пэтысхьэ.

Алэр: Гухахьоу ошх, ныбджэгьушлур. Бисмилахь. Еблагь.

Шэуджэныжьыр: Тихэку кьибэнэгьэ пым тызэрэтеклон кьуачлэ Тхьэм кьы-тет. Мамырынгьэрэ псауныгьэрэ та-щемыгьакл, щылэклэ дахэ зэритыгьэ-мэ ащыт тешл. Бисмилахь. (Шхэзэ шьхьаныгьупчэем епллышь, ышхьэ ыгьэсысызэ): Сыд тхьамыклагьуа ты-зыхэтыр? Олэагьуа мо кьушхьэ ча-пэм кьыщытэджырэ лугьо шлүцлэжьхэу уашьом дэуаехэрэр?! Гьэнэфагьэу урысыдзэм джыри адыгэ чылэ куп егьэсты.

Алэр: Арыба, сыныбджэгьу, тыкьы-зэхьухьагьэри, егьашлэм тызыхэтыри, джы непэ тыкьызыхэкыжьыгьэри!

Ау Тыркуем «адыгэ чыгьухэу хы Шлүцлэ лүшьомрэ Пшызэрэ азыфагу илгыр кьыплээхэсэнэ» ылуи Урыс па-чыхьхэм кьызырилуагьэм кьагу, илэ-сипшым кьехьугьэу, заом зэпыу илахэп. Ткьош кьэбэртаехэу илэсишхэ заулэ хьугьэу фэзэуагьэхэу, фэлэжьагьэхэр зэтриуклэхи, заорэ узырэ кьялыгьэ-хэр зэбгырифхи, яхэгьэгу зэхитхьуи, клахэхэмклэ тэри джы лъэпсэгьэкюдыр кьыддиублагь.

Шэуджэныжьыр: Олахьэ, боу тхьа-гьэпцлэу ыкли жьалымэу мээеклохэм мы урысхэр. Еплл ахэм ашлагьэм: кьэ-бэртаехэмрэ клахэхэмрэ тхьуачлэ зэ-хэтлхьан тымылээкыным пачэ Псы-фабэ дэжэ, тэ ти Псыфабэп, Бештуклэ щылэр ары зыфаслорэр, хьалыклэ тлоу тыщызэгьуитыгь. Пшызэ тигьунапкьэу, кьэбэртаемэ чыгу бачэ алыгьэу, ахэм ягьунэгьумэ алэжьын икьун чыгу зэ-рямылэр зилажьэр кьэбэртаехэр арэу Урысыем ылуи, ахэм ащышхэр кьакьо-мыуцонхэу, кьадэмызэонхэу ышлыгь, бэ кьапыгьэуцужьыгьэри.

Алэр: Кьэбэртаехэу адыгэмэ ядауш чыжьэу зыгьэлугьэхэу, уай-уай язы-гьэлугьээмэ ятетыгьо Ермол инэралым щыухыгь.

Шэуджэныжьыр: Олахьэ бэспынэй-ми зи кьаримыгьэлэыгь. Ткьош аба-дзэхэр плони, зэрэфалэх, унэрэ бгьагьэ шлыгьорэ имыфэхэзэ, аужым, гьэм алэжьыгьэр луахьыжынэу игьо имы-

НАТХЬО Кьадыр

Щыфыгьэр лыгьэ шапхь

(Урыс генералэу Засс ыпхьу
адыгэхэм кьызэрахьыгьагьэм
фэгьэхьыгьэ лорылуатэм тешыкыгьэ пьес)

ХЭТХЭР:

1. Кьэмгьаз (убых Алэцлыкьу)
2. Хьырцыжьыкьо Алэр
3. Иналыкьо Шэуджэныжьыр
4. Урыс генералы (Инэрал Джынапцлэр, Клэпсэххо Паклэр)
5. Кьырымызэкьу (кьумал)
6. Катерина (генералым ыпхьу. Ащ адыгэхэр зэрэджэхэрэр Катрин)
7. Макьэр
8. Кьэсэй (пщэрыхьэкю клал)
9. Шахьиб (пщэрыхьэкю клал)
10. Ешэкьо Зэчэры
11. Гошсым (Ешэкьо Зэчэрые игуаш)
12. Василь (адыгэмэ гьэры ашл кьахэнэжьыгьэ урыс солдат)
13. Адэм (Ешэкьо Зэчэрые игуа-нэгьу Хьамтэхьу Нахьо ыкьу)
14. Даут (Ешэкьо Зэчэрые игуа-

фэхэзэ, егьэкошых, зэ кьэбэртаемэ аклэклэщых, зэ кьапэлэуедзэх.

Алэр: Клэклэу кьэплон хьумэ, на-хьыжышлур, чэзыур кьызынэсыгьэр тэры, Пшызэ, хьау Лабэ кьызыпыры-дзыгьэхэр арых.

Шэуджэныжьыр: Кьэбэртаемэ ты-зэраделэагьэм фэдэмэ тэ тызэрээделэ-жыщтыр, тэри псынклэу тилоф зэра-шлэщтым щэч хэмылхь. (Зэлэуагьу). Ар сэлэ шьхьай, сьдэуцтэу тызэделэ-жыщта абдзахэхэмрэ шапсыгьэ-нэт-хьуаджэхэмрэ азыфагу пытэлэ шьо-лпырхэр кьыдишыхьагьэхэмэ. Аужым, хы Шлүцлэ лүшьомрэ пытаплэхэмклэ зэхилэжьхьагьэмэ, егьашлэм тызыгьашхэрэ, тызыфапэрэ чыплэмэ тьяклэжьын ты-мылээкынуу ышлыгьэмэ.

Алэр: Арэп, ныбджэгьушлур, Тыр-куем сыда илофэу кьытхэлэыгьэр Уры-сыем тыритынуу? А лъэпакьомэ зэгьо-рэм тыррягьа? Ямыер ата?

Шэуджэныжьыр: «Плэ дагьэмэ

нэгьу Хьагьур Хьатлхьу ыкьу)

15. Барина (Щыпцэ Хьазраилэ ыпхьу, Кьэбэртае кьыкыгьэ пшээшэ хьакл)
16. Гошан (Шыупаклохэм япхьу, Нэтхьуаджэ кьыкыгьэ пшээшэ хьакл)
17. Фыжь (пщынау, Унэрэкьомэ япхьу)
18. Синэ (орэдылу, Тыркуаомэ япхьу, Шапсыгьэ кьыкыгьэ пшээшэ хьакл)
19. Лан (Хьуажэ Темыр ыпхьу, дэн-бзэным фэлэз)
20. Сипсэ (Чэмышьо Пшээкыхьэ ыпхьу, дышэ, тыжьын идэн-хэдыкл-хэм афэлэз)
21. Лэу Мыхьамэт (пщыхэкл, уры-сыдзэм офицер инэу хэт, урыс генералым ицыхьэшлэгьу)
22. Шьэгьур (адыгэ кьумал).

пшхьэ щыфэжэ» адыгэмэ зыклэлауагьэр джары. Тэр-тэрэу тилэпкь илофхэр зетымыфэхэмэ, нэмыкл лъэпкьымэ тэ тызэрафэщт. Ары дунаир зэрэгьэпсы-гьэри, зэрэрекюкырэри.

Адыгэмэ жьогьо пшыкылуи ныпыр заштагьэм ыуж Адыгэ хэгьэгу гьэ-псын лорхэр нахь псынклэу реклокынхэм тыщыгугьыгь, ау а лорым пылхэр шы-мыкьло темыхьэмэ сшлэрэп нахь, хагьа-хьорэ щылэп.

Адыгэхэмклэ тэри тымакл, нэмыкл хэгьэгухэр плонышь, ахэр тызэрээзэ-кьуауыщтырмэ нахь зэлэчыжьэ тызэ-рашлыщтырмэ ары лорфэу зыпылхэр. Урысхэми занклэу кьалоаба: «Адыгэ-хэр арэп тэ тищыклагьэр, тищыклагьэр ахэм ячыгу!» Плэагьурэба чыгоу аштэ-рэм кьэзэкь станицэхэр кьырагьэтлыс-хьэхэзэ кьызырэлпыкьуатэхэрэр?!

Модрэ тыркумэ, зы дин зэрэтылэ-жырэр агьэфедэш, «урысмэ шьуа-фэмыемэ, Тыркуем шьукьэкюжэ» ало.

Зылыхьухэрэм тигупшысэ анэмысэу кьащэхьу. Ар гьэнэфагьэба. Зео мы-ухыжьклэ зэлугьэкьлэгьэ чыгьухэмрэ цыфлэпкьхэмрэ фэлыгьыжьхэрэпышь, тиклалэхэр дзэклоплэу агьэфедэхэзэ, ахэр зылэкламыгьэкынхэ, типшашьэ-хэр джэгуальэ ашлынхэ агу хэлпышь арыба. Ары нахь, сыда тыркумэ тэ тызэращыклагьэр?! Тэрклэ урысхэри тыркухэри зых.

Алэр: Адэ Шыихь Шамилэ, Занэкьо Сэфэрбый афэдэмэ сыда алорэ? Тэ тызэуаклэ, тыхьазыр хэкум пачэ тпсэ дгьэтлылынэу, ары шьхьай, тхьуачлэ зыфэдгьээщты, зэрэдгьэфедэщты зы-горэм кьытилон фаеба, зыгорэ тапэ иуцонышь тызэрицэн фаеба!?

Шэуджэныжьыр: Шьыпкьэ, Хьырцы-жыкьор, зыфалорэр, ау зы лэнэ пэ-тысхьагьуклэ клэу хэрэз зыфэлпшын плэахьыт лорфэп кьедгьэжыагьэр.

Алэр: Кьысфэгьэгу, ныбджэгьушлур, ланэм кьытырагьэуцагьэри учылы-жыгьэ гушылэным тыхэтызэ. Ар гу-нахь. Ары шьхьай, тыгу мапэ, зэгьоуы. Тышхэни, тычьежьыны плэахьырэп. Гупшысэным теухы. Ха! ныбджэгьу, мыхьамелэм.

Шахьиб (пчээм кьылольадэш, гу-лэу): Кьэсэй, Кьэсэй, псынклэу моу кьакло! Хьаклэ гьэшлэгьон тил! (Питлү-ри, зэхахьыр агьэшлагьоу, шхэнэу зэпагьэушь, ланэм зэрэлэсхэу Кьэсэй еплых. Кьэсэй Шахьибэ дэжэ мэ-кьуатэш, пчэа лухыгьэмклэ маплэ).

Кьэсэй (ымакьэ лэагьу): Олахьэ ащ фэдэ шыу джынэс сэ сымылэ-гьугьэм! Уеплынклэ ныбжыкьлэ фэд, ау изекьуаклы, ишыу гьэпсыкли хэлэ-тыкыгь, оркьым фэдэу зылыгь, ишхьа-рыхьон щыгыкьлэрэ ицые клэкорэклэ мы лэгьо-благьэм щыщыхэп, чыжэу кьыкырэ хьакл ар (пщэрыхьэ клэли-тлүри гьүлэхэу хьаклэщым ехьушутых, гушлуатэхэу хьаклэ ялым пэгьокыли, «Кьеблагь, тыхьаклэ лэапл, кьеблагь!» алозэ, иджабгьу пьэрыгьэрэ шхомпаклэм-рэ фауытышь, хабзэм тетэу рагьэ-псыхы. Шахьибэ шьонзэтэлпыр шэ-щым ещэ, Кьэсэй хьаклэ ныбжыкьлэр хьаклэщым регьэблагьэ).

Кьэмгьаз (пчээшхьалум дэжэ кьы-щэуцушь, жантлэм дэс нахьыжытлү-мэ зафегьазэ): Шьуипчыхьэ шлү охьу апши, тхьамэтэ мафэ!

Макьэр: Хьаклэр ныбжыкьлэми, итеплэклэ пелыуан, зео-банэм зэри-псыхьагьэр кьыхэщы. Адыгэ зэокло шыум зэрихабзэу, зи лэшэ лые пы-лэп: зы шхонч, клэрэхьуитлү, сэшхо, кьамэ, ау ишхьарыхьон шыгу пэ-цацэ ыцыпитлү шьхьафитэу ыгупэклэ кьедзыхыгь, ицые клэко, ыльэгьуан-джэмэ кьанэсы кьодый.

(Тхьамэтитлүри чэфэу хьаклэм кьы-пэгьушлуатэхэзэ кьэтэджых, Иналыкьо Шэуджэныжьыр ичыплэ итэу кьэнэ, Хьырцыжьыкьо Алэр хьаклэм пэгьо-кышь, ылапэ еубыты).

Алэр: Кьеблагь, тыхьаклэ лэапл! Кье-благь!

Кьэмгьаз (ишхонч кьызышлехьышь, Кьэсэй реты фигьэтлылынэу, ау икьа-мышь ежэ дэпкьым пеллэ, кьамышы-шьхьэр пчээм фэгьэзагьэу, щысын хьаклэу зэрэщымытыр кьыгьэлэагьоу): Тхьауегьэпсэу, тхьамэтэ маф, Тхьэм шлүклэ сырегьэблагь. Тхьэм ыломэ, сыкьызэклоплагьэр Хьырцыжьыкьо Алэм ихьаклэщба?

(Джыри кьыкылэлыкьлошт).

ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Фанфанрэ Аделинэрэ яшлулъэгъу

Адыгэ Республикэм и Камернэ музыкальнэ театру Хъанэхъу Адам ыцлэкъэ щытым мы илъэс юфшлэгъум апэрэу кыгъэлъэгъогъэ мюзиклэмэ ащыщ «Фанфан-Тюльпан ыкIи Аделина» зыфило-рэр. Пьесэр Владислав Старчевскэм ытхыгъ. Музыкэр Андрей Семеновым ыусыгъ. Урысымерэ Адыгеимрэ язаслуженнэ юфышлэхъу Сулейман Юныс спектаклэр ыгъэуцугъ.

Цыфым ылэгу уиплъэмэ

ЗэрагъэунафыгъэмкIэ, цыфхэм алэгухэр зэфэдэхэп. Нэбгырэ пэпч ылэгу еплъызэ, ищылэныгъэ кырыкIоштыр къэзышлэрэ цыфхэр щылэхэу бэмэ алытэ. Ащ фэдэ егъэжэплэ-гупшысакI мюзиклэм пэублэ фэхъурэр. КIэлэ ныбжыкIэу Фанфан ылэгу цы-хъан пшъашъэр къеплэи, кы-рилуагъэр гъэшлэгъон дэд. Фанфан зэхихыгъэр шлошхэнэу гъогу чы-жэ техъагъ. Цыфым гухэлъэу зыфишлыжыгъэр кыдэхъуным пае теубытагъэ кызыхегъафэ. АщкIэ Фанфан щысэ тепхынэу щыт. ЦIэтэдзэу Тюльпан кыфа-усыгъ, пшъашъэхэм япсэлъыхъо, къахихыштым ыналэ тыредзэ.

Францием, Пруссиием язэфы-щытыкIэхэр спектаклэм хэтэлъа-гъох. Пачыхъэм ишагу Фанфан

гъэбылыгъэ юфкIэ иныбджэгъу игъусэу дэхъагъ. Гъэры нэбгы-ритIури хъугъэх, палъэнхэу па-чыхъэм унашъо ышлыгъ.

Аделинэ ироль къешлы Адыге-им изаслуженнэ артисткэу Ирина Кириченкэм, Фанфан ироль фэ-гъэзагъэр Адыгеим изаслужен-нэ артистэу Виктор Марковыр ары. Францием ипачыхъэ ироль къэзышлырэр Давид Манакъян. Спектаклэм хэлэжъэх артист-хэу Е. Лепиховар, А. Степано-выр, Э. КIэращэр, В. Верещако, М. Арзумановыр, Н. Максимо-вар, Р. Уджыхъур, И. Минкар-скаяр, М. Кабановыр, Г. Лодяно-вар, Н. Подгорнэр, А. Штондэ, нэмыкIэхэри.

Фанфанрэ Аделинэрэ яшлу-лъэгъу фэклонхэм фэшI кынэу зэпачыгъэр мюзиклэм хэолъагъо-ми, узыгъэщхынэу спектаклэм хэтыр бэ. Адыгеим изаслужен-нэ артистэу КIэрэщэ Эдуард орэ-дыло къодыеп. Топхэр кырыщэ-кыххэзэ ролэу кышлырэмкIэ узы-лэпещэ. Цыф щхэнэу, гурыло-гуаеу щыт сержантым ироль ар фэгъэзагъ. Спектаклэм хэлъ гупшысэр Э. КIэращэм фэдэу дэгъоу кызылэуахы Е. Лепихо-вам, Д. Манакъян, И. Киричен-кэм, нэмыкIэхэми. В. Марковыр сыдигъуи гум рехъы.

Спектаклэм иапэрэ къэгъэлъэ-гъонхэм Адыгеим культурэмкIэ иминистрэу Къулэ Мыхъамэт, ти Лышхъэ иупчIэжъэгъоу Шхъэ-лэхъо Светланэ, культурэм щыцIэ-рылохэр еплъыгъэх.

Сурэтхэр спектаклэм кышчы-тырахыгъэх.

Пэсэрэ лъэхъаным зэо-банэу шылагъэхэм, цыф зэфыщытыкIэ-хэм, шлулъэгъум фэбанэхэрэм япсэукIэ зэхъоклыныгъэу фэхъу-хэрэм мюзиклэр къатегушылэ. СыхъатитIум кышчымыкIэу къа-гъэлъэгъорэ спектаклэм оркест-рэр хэлэжъэ, псэ зыпыт музы-кэу зэхэхырэм артистхэм ялоф-шлагъэ нахышлоу нэгум кыкIе-гъэуцэ. Урысыем изаслуженнэ артистэу, дирижерэу, композит-орэу Андрей Семеновым кызы-рилуагъэмкIэ, спектаклэм ордэ къэзылорэ артистэу хэлэжъэрэр бэ. Нэбгырэ пэпч ымакъэ те-лпытагъэу оркестрэм ыгъэжын-чырэ мэкъамэр гум рехъы. Гру-зием изаслуженнэ артистэу, Адыгеим искусствэхэмкIэ иза-служеннэ юфышлэхъу Исупэ Ас-лъан къашъохэр ыгъэуцугъэх. Ар-тистхэм ялэпэлэсэныгъэ пчэгум кышчызылуахыным фэшI А. Ису-пэр Iэпылэгъу зэрафэхъугъэм узэ-ригъэгупшысэрэр макIэп. Гимна-стикэм хэхъэрэ шыкIэхэр къэ-шъуакохэм къагъэлъагъо, псын-кIэу загъазэ. Къашъомрэ орэ-дымрэ зэрэзэпхыгъэхэм спек-таклэр къегъэдахэ.

СурэтышI-гъэуцукIор тирес-публикэ щыцIэрыу. Адыгеим иза-служеннэ сурэтышIэу Сихъу Рэ-

мэзан мюзиклэр кыгъэбаигъ. Пчэгур зэрэгъэпсыгъэм уеплъы-зэ, ижъырэ лъэхъаным ухещэ, щылэныгъэр зэрэщытыгъэм ор-орэу уасэ фэпшы пшIоигъо охъу. ШъуашэхэмкIэ сурэтышIэу Е. Пигасовам, режиссерым илэ-пылэгъоу А. Штондэ, нэфынэмкIэ сурэтышIэу В. Калашниковым, нэмыкIхэм яшлушагъи спектаклэм кыыхъы.

Адыгэ Республикэм инароднэ артистэу, композиторэу Михаил Арзумановыр оредыломэ япаш. Артистхэм гушылэр зэрагъэфэ-дэрэр, макъэр зэрагъэлорышлэрэр тызэплъырэ искусствэм дештэх.

ФУТБОЛ

«Зэкъошныгъэм» иуплъэкIунхэр

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Труд» Тихорецк — 1:0.

Гъэтхапэм и 15-м республикэ стадионэу «Юнос-тым» ныбджэгъу ешлэгъур щыкIуагъ.

Зезыщагъэр: Белянкин.

«Зэкъошныгъ»: Кондратьев, Наталич, Абаев, Эй-дельнант, Щыко, Батырбий, Датхъужь, Такълый, Къонэ, Волков, Суршков.

ЯтIонэрэ такыкъ 45-м кыкIюцI ешлэпIэм кыхъа-гъэхэр: Плахтий, Мыкьо, Гаев, Къушхъэ, Кутузов. Къэлапчъэм Iэгуаор дзэыздагъэр: Волков — 23.

2013 — 2014-рэ илъэс ешлэ-гъум «Зэкъошныгъэм» шлэхэу пиублэжыщт. Ныбджэгъу зэлү-кIэгъоу Мыекъуапэ щырилагъэм хэлэжъэгъэ тифутболистхэр арых тигугъэ зэтпыххэрэр. Михаил Суршковымрэ Александр Волко-вымрэ «Зэкъошныгъэм» къагъэ-зэжыгъ, тIури ыпэкIэ щешIэх.

Щыко Руслъани командэм аштэ-жыгъ, игуетыныгъэкIэ къахэщы. «Зэкъошныгъэр» ыпэкIэ зе-ллым, А. Датхъужьыр ухъуакохэм IэкIэкли, Р. Такълым Iэгуаор ритыгъ. Тифутболист ныбжыкIэ псынIэу гупшыси, къэлапчъэм дэонымкIэ чыплэ дэгъу кыхызы-хыгъэ А. Волковым Iэгуаор ри-тыгъ. Александр хъакIэмэ якъэ-лэпчэлутрэ ухъуакохэмрэ ыгъэ-плэхъухи, хъагъэм Iэгуаор ри-здагъ.

«Труды» Краснодар краим изэнэкъокъу хэлэжъэ, командэ лъэш дэдэу щытэп. «Зэкъошны-гъэм» щешIэщыгъэ Игорь Жегу-линыр «Трудым» хэтлэгуагъ. ХъакIэхэр бэрэ апэкIэ кыльы-щтыгъэхэми, теклоныгъэр «Зэ-къошныгъэм» ифэшъуашэу кы-дихыгъ.

ЗэлүкIэгъур заурым клубэу «Зэ-къошныгъэм» идиректор шхъалэу Натхъо Адамрэ Михаил Суршко-вымрэ гушылэгъу тафэхъугъ. Ти-командэ ауж кьинэрэмэ кы-зэрахэкIыжыщтыр ары тызы-гъэгумэкIырэр.

— Шъобж кыстыраци мэзи 8 футбол сешлагъэп, — ело М. Суршковым. — «Зэкъошны-гъэр» ауж кьинэрэмэ къахэкIы-жын фае. Стадион зэтэгъэп-сыхъагъэ ил, футболистхэм яухъа-зырыныгъэ хагъэхъоным фэшI амалышлухэр щылэх. Сигуапэу «Зэкъошныгъэм» сыщешIэщт.

Илъэс зэнэкъокъум «Зэкъош-ныгъэм» пимыублэжыгъэ ныб-джэгъу зэлүкIэгъуищ илэщт.

Сурэтым итыр: «Зэкъошны-гъэр» «Трудым» дешIэ.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбий.

Зэхъышагъэр
ыкIи кыдэзы-
гъэкIырэр:

Адыгэ Республи-
кэм лъэпкъ
ЮфхэмкIэ, IэкIыб
къэралхэм ащы-
псэурэ тилъэп-
къэгъухэм адыряIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар
жъугъэм иамал-
хэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стьянскэр, 236

Редакциер
зыхъышIэр:
385000,

къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шхъалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ЮфхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэIоры-
шлэпI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4000

Индексхэр
52161
52162

Зак. 705

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор
шхъалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор
шхъалэм
иапэрэ гуадзэр

МэщIэкъо
Саид

ПшъэдэкIыжъ
зыхырэ
секретарыр
ЖакIэмыкьо
Аминэт

